

100 . București | Punct: Centrul istoric - str. Stavropoleos, tronsonul dintre str. Smârdan și str. Poștei | Anul: 2011

Anul: 2011

Cod RAN: 179132.150

Perioade: Evul Mediu, Perioada modernă

Epoci: Evul Mediu, Perioada modernă

Tipuri sit: tip neprecizat

Categorii sit: Domestic, Religios, ritual și funerar

Autori: Andrei Mircea Măgureanu, Gheorghe Mănuclu-Adameșteanu, Florina Cristina Mitroi, Raluca-Iuliana Popescu, Camelia-Mirela Vintilă

Instituții: Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București, Muzeul Municipiului București, Muzeul Municipiului București, Muzeul Municipiului București

Raport

În perioada mai-august 2011, pe strada Stavropoleos au avut loc lucrări edilitare (înlocuire rețele apă-canal, gaze¹, reabilitarea sistemului rutier²) efectuate sub supraveghere arheologică, care au prilejuit identificarea urmelor vechii străzi de lemn precum și a laturii sudice a hanului Greci³.

Hanul Greci

Acest han face parte dintre marile edificii bucureștene de acest fel, care aveau în mijloc o biserică. Edificiul de cult a fost ridicat în a doua jumătate a sec. al XVI-lea, probabil pe la 1564-1565, pe locul cuprins astăzi între străzile Lipscani, Smârdan, Stavropoleos și Poștei. În jurul bisericii, în primele decenii ale secolului al XVIII-lea, a fost ridicat un han format din mai multe corpuri, construite treptat, în perioade diferite de timp, în funcție de posibilitățile constructorului. Din cauza proastei administrări, precum și a numeroaselor calamități care au lovit capitala, atât biserica cât și hanul ajunseseră într-o avansată stare de degradare, ambele fiind demolate în a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Cercetările arheologice preventive din 20074 - 20085 au dus la descoperirea laturilor de N (pe strada Lipscani, în dreptul numerelor 18-20) și E (pe str. Smârdan, între str. Stavropoleos și str. Lipscani) ale acestui important han, precum și o parte din cimitirul bisericii Ghiorma Banul - Biserica Greci⁶. Au fost surprinse două faze majore și mai multe faze minore (reparații și re compartimentări) ale existenței acestui important edificiu. Prima fază a hanului a fost surprinsă pe latura de N, pe cca. 87 m lungime și aproape 4 m lățime, spre S ea fiind distrusă de clădirea BCR, dar și de faza II.

Și pe strada Stavropoleos au fost surprinse cele două etape de funcționare ale hanului Greci⁷. În urma "marelui foc" din 23 martie 1847, au fost impuse noi măsuri edilitare⁸, printre care și lărgirea străzii Stavropoleos, moment în care clădirea hanului a fost mutată pe un nou amplasament, mai la N, identificat arheologic cu faza a II-a de construcție.

Prima fază, aflată la o distanță aproximativă față de aliniamentul actual al clădirilor, cuprinsă între 4,25 m (în apropierea intersecției cu strada Smârdan) și 6,30 m (în fața intrării în han), a fost surprinsă pe o lungime de cca 62 m. Fragmentele păstrate din latura sudică a hanului (Z69, Z68, Z67, Z66, Z65, Z27, Z60, Z59, Z50, Z45 și Z42), au fost surprinse, pe traseul conductei de gaze, la cota de - 0,91-1,12 m față de nivelul actual de călcare și au o lățime de cca. 0,65-0,70 m. La cca 45 m V față de strada Smârdan, puțin spre E de altarul bisericii Stavropoleos, se află accesul carosabil în incintă, ce avea o deschidere de cca 3,70 m.

De-o parte și de alta a intrării se observă doi contraforți interiori (Z48 și Z49), țesuți cu zidul de incintă. Aceștia au fost surprinși la cota de - 1,12 m față de nivelul actual de călcare. Aveau lungimea de 0,55 m, o lățime de 0,80 m și o înălțime păstrată de 1,10 m. Au fost construiți din cărămizi (29 x 15 x 5 cm), cu rosturi

groase de 3-4 cm, câteodată chiar 5 cm, umplute cu un mortar alb-gălbui, dur, cu nisip și pietricele în compoziție. În zona intrării, zidul de incintă are elevația, păstrată pe cca 0,77 m înălțime, cu un aspect îngrijit, cu asize regulate (cărămizi cu dimensiunile de: 26 x ? x 4 cm; ? x 14 x 4 cm), cu rosturi groase de 3-3,5 cm, umplute cu un mortar galben nisipos. Fundația, cu o înălțime de 0,38 m, este retrasă cu 4-5 cm față de linia zidului și este alcătuită din cărămizi fragmentare amestecate cu mortar.

La N de latura sudică a hanului, au fost dezvelite parțial nouă ziduri (Z58, Z57, Z56, Z54, Z52, Z51, Z47, Z46 și Z44) perpendiculare pe aceasta, ce delimitau încăperile hanului. Distanțele dintre ele sunt cuprinse între 1,60 și 4,50 m. Zidurile sunt adosate la zidul de incintă, au grosimi cuprinse între 0,40-0,60 m, adâncimi de fundare diferite și sunt distruse în capătul de nord de traseul vechii țevi de gaz.

Cea de-a doua fază a hanului, realizată după alinierea din 1849, a apărut în timpul săpăturilor, doar sporadic, prin câteva fragmente din zidul de incintă (Z70, Z64, Z63, Z62 și Z61). Aceasta era retrasă față de vechea latură sudică cu cca 0,70 m în capătul estic și cca 1,60 m la cca 15,00 m V față de strada Smârdan. Zidul a fost surprins la cca 0,50 m față de nivelul actual de călcare și a fost cercetat pe o înălțime de cca 0,92 m față de nivelul de surprindere, fără a-i fi atinsă baza, din cauza spațiului limitat¹⁰. Avea o lățime de cca 0,60 m și era alcătuit din cărămizi (26x13,5x3 cm), cu rosturi groase de 2-3 cm, bine umplute cu un mortar friabil, cu pietricele de 1-2 cm în compoziție.

Incinta, fiind dispusă puțin în diagonală față de actualele clădiri, continuarea zidurilor nu a mai putut fi surprinsă în zona bisericii Stavropoleos, ele intrând sub trotuar, care nu a fost cercetat.

Cimitirul bisericii Ghiorma Banul-Greci

Spre deosebire de săpăturile de pe strada Lipscani, din anul 2007, în care au fost descoperite peste 58 de morminte din cimitirul bisericii Ghiorma Banul-Greci, pe strada Stavropoleos au fost localizate doar oase umane, cele mai multe între Z 52 și Z 58, care au fost deranjate de diverse intervenții moderne¹¹.

Strada de lemn

În urma supravegherii arheologice necesare pentru înlocuirea cablurilor electrice, a conductei de apă și a canalizării, pe toată lungimea străzii, până în fața bisericii Stavropoleos, au fost descoperite segmente din vechea stradă de lemn. La cca 6 m S față de actuala clădire BCR și la V de strada Smârdan, a fost realizată o secțiune, denumită convențional S.I, orientată E-V, cu o lungime de 54 m și o lățime de 1,60 m.

La 0,65 m V față de capătul de E, la cota de -1,50 m față de nivelul actual de călcare, a apărut un prim segment, bine conservat din strada de lemn. Acesta cu o lungime păstrată de cca 8 m și o lățime surprinsă de cca 0,60-1,60 m, era alcătuit din două rânduri de bârne de lemn, așezate într-un sol negru, lutos amestecat cu fragmente de lemn putrezit. La cota de 1,60 m față de nivelul actual de călcare, se afla un rând de bârne ("urși"), orientate pe axul lung al străzii (E-V), ce aveau o lungime păstrată de 1,80-2,20 m și o lățime de cca 0,20-0,30 m, cu rolul de a susține podina din "blăni" de lemn. Aceasta era formată din bârne dispuse perpendicular pe axul străzii (N-S), ce aveau o lungime surprinsă de 1,50 m, o lățime de 0,20-0,25 m și o grosimea cuprinsă între 2,5 și 5 cm. "Blănilor" erau fixate cu cuie din lemn cu diametrul de cca 3 cm.

Cel de-al doilea segment conservat, se afla la cca 5,50 m V față de primul și a fost surprins la cota de -1,51-1,55 m față de actualul nivel de călcare, pe o lungime de 9 m și o lățime de 0,30 m. S-a putut observa că tronsonul respectiv se dezvoltă la N de S. I.

Pentru o mai bună cercetare a vechii podiri a străzii¹², a fost realizată o nouă secțiune la S de S.I, denumită convențional S.II, având lungimea de 54 m și lățimea de 1 m. La cota de 1,26-1,60 m față de nivelul actual de călcare, au fost descoperite mai multe bârne de lemn provenind din două niveluri de funcționare ale podului de lemn.

Note

1. Lucrările au avut în vedere schimbarea rețelelor de utilități, fiind păstrat vechiul amplasament.
2. Pentru protejarea zidurilor hanului, a fost modificat proiectul de reabilitare rutieră, fiind turnată o placă de beton mai subțire și nu s-a mai intervenit pe trotuarul de pe această parte a străzii.

-
3. Cea mai mare parte a hanului este suprapusă de actuala clădire a BCR - CEC.
  4. Pentru rezultatele cercetărilor arheologice din anul 2007 vezi Gheorghe Mănușu-Adameșteanu, responsabil, Raluca Popescu, Elena Gavrilă, Cristian Nestorescu, Tiberiu Zambory (MMB), Andrei Măgureanu, Adina Boroneanț, Meda Toderaș, Dorin Sârbu (IAB), București. Punct: Centrul Istoric, str. Lipsani, sectorul dintre str. Eugeniu Carada și str. Smârdan, CCA 2008, p. 63-64.
  5. În cursul anului 2008 s-au efectuat doar câteva sonde pe latura de est a hanului, rămase inedite, care au confirmat informațiile obținute în cursul anului 2007.
  6. Gheorghe Mănușu-Adameșteanu, Raluca Popescu, Andrei Măgureanu, Adina Boroneanț, Biserica "Ghiorma Banul-Greci", în Arheologia Credinței. Cercetări arheologice la biserici bucureștene, vol I, Ed. Semne, București 2011, p. 171-192.
  7. Structurile de zid identificate în săpătură au fost documentate de arhitectul Virgil Apostol de la MNIR.
  8. Vezi raportul arhitecților http://simpara.ro/editura_rcib/03_hanul_greci/memoriu.pdf.
  9. Ele au putut fi înregistrate doar pe traseul străzii, deoarece pe trotuar nu s-a lucrat.
  10. Se afla între trotuar, care nu a fost săpat și vechea țevă de gaz, care în anumite segmente îi distruge fața sudică.
  11. Vechea țevă de gaz și diverse cabluri electrice.
  12. Cu excepția vestigiilor de la hanul Greci, respectiv hanul Stavropoleos, pe tot acest tronson al străzii Stavropoleos, nu au fost surprinse ale elemente de zidărie.

Informații suplimentare online

[Raportul 4817 din cronica.cimec.ro](http://cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](http://mapserver.cimec.ro)
